

Szegedi fényképek

egy évtizeddel az árviz után

Jegyzetek egy ötveneves monográfia lapjairól

1889.

Tíz évvel később a halálos szegedi vízi-
álem után, amikor „a Tisza áradata a város
fölött mintegy 20 kilométerre átszakította az
úgynevezett percsorai védőtöltést és hátulról
megkerülve a várost, annak legnagyobb részét
elpusztította. A város 5800 háza közül 5458 dőlt
romba és a vésznek másfélszáznál több ember
esett áldozatul. Egykorú becslések szerint a
kár 11.800.000 forintra rugott. Szeged azonban
ezt a pusztulást is kiheverte. A Tisza Lajos
gróf királyi biztos által vezetett újjáépítési
munkálatok nyomán egy új és a réginél sokkal
szébb Szeged emelkedett ki a hullámsírból”, —
állapítják meg az újabbleletű ismertető a mai
Szeged-ről.

Most tekintünk vissza a messzi múlt no-
héa függönyei mögé, az árvízutáni és ötven év
előtti Szegedre, amelynek 1889-es „arcát” na-
gyon szubjektíven, nagyon finoman — nélkü-
lözve a monográfiák adatszűrűségének a zsu-
foltságát és szárazságát — egy melegszívű,
igen kulturált szegedi úr: Krikkay Gusztáv ve-
títi elénk a zimpulzivitás lencséjén át, halk és
körültekintő megjegyzésekkel „Szegedi fényké-
pek” című 1889-ben megjelent munkájában.

A szerző orvosnak készült, de — amiú őn-
vallomásszerű munkájában elmondja — „pró-
kátor” lett belőle, „a betegségéből per...” lep-
lezi le önmagát kedves, humoros megállapítás-
sal. A mű kitűnő megfigyelői készséggel író-
dott, de fokozza értékét, hogy minden sorát át-
szövi egy kulturált meleg férfiszív rajongása
a magyarság és a szülőváros: Szeged iránt. A
régiszegei monográfiák között ez a kevésbé
emlegetett munka számottekinthet arra, hogy
most a — félszázados fordulón — az ólombe-
tűk „emlék-kertjé”-ben — hacsak a jelen suha-
nó, elpergő pillanataira is — lefejtjük róla a
feledés és öröklőmulás nehéz, sivő homok-
ját...

A mű első lapján, amelynek kezünkben le-
vő példányát kegyeletos emlékezéssel forgatjuk,
a következő valóban „gyöngybetűs” ajánlás áll:
*Méltóságos Lobbay János kir. főügyész úr-
nak, őszinte tiszteletem és nagyrabecsülés-
emmel, Szeged, 1891. má-
jus 15-én. Krikkay Gusztáv.*

A „fényképeket” vallomásszerű előszó vezeti
be, mintha egyetlen sóhaj szakadna föl a szer-
ző lelkéből a szülőváros felé: „E könyv Szeged
város belvilága, szellem, anyaghalmanak élénk
megfigyelése. Író szeretettel nyújtja át az ol-
vasónak termékét, alkotása nemes fáradalmát,
a szülőváros édes vonzalmát. Sok van benne
szép, nemes és jó; okulásra, haladásra elég.
*megvilágítva benne élet, tudomány, művészet,
ipar, kereskedelem, jog, törvény.* Leírtalak ked-
ves városom, napvilágom első percének szü-
lőhelyét jóakarattal, törhetetlen buzgalommal,
kiváló törekvéssel a szép jövő emelő hatalmá-
ra, Szeged szabad királyi város, az újjáalko-
tott város fényes jövőjére.”

... Most próbáljuk meg a „Szegedi fényké-
pek” egyes fotográfiáit a szerző meleg stílusá-
ban — hacsak nagyon kivonatosa is — itt re-
produkálni. De ezt megelőzőleg még „a ma-
gyar nemzeti politika” akkori célkitűzéseinek
és szempontjainak ismertetése következik,
amelyről Krikkay Gusztáv így vélekedik: „A
magyar faj szeretetének fénye ragyog benne.
A büszke magyar lovagias jellemében mindig
fajszerező, nemes örvületű volt. Századok óta
odaadással ragaszkodott nyelvéhez, szokásához,
édes anyja földéhez. Szerette születésétől, a sí-
rig vivő a hon, a magyar faj szerelmében. Ha
baj érte a hazát, nemzetet, az alkotmányt, a

magyar titáni erővel védé magát. Király, nem-
zet, szerette egymást, benső érzelmükben bizto-
sítva trón, haza. A végzet lesújtá városom, po-
rig aláza, megsemmisíté a nagy katasztrófa;
vizar boritá városom, családi tűzhely, édes ott-
hon megsemmisülve. *Sirjában fekszik 1879
március 12-én. A halott lelke nem földi, a föl-
támadás mennyei. Király, uralkodó felségek
ajk vigasztaló szavában rebegi a boldogító
lessz szót. Magyar nemzeti politika életre kelt,
király, nemzet, szeretet a város iránt föllán-
gott. Légy áldva nagy király, a magyarok is-
tenétől, légy áldva a város népétől! Te pedig
királybiztos Tisza Lajos, a végrehajtó ha-
talom, a nemzet, a város közelmérésében ta-
lald óriási munkád, rendkívüli feladatod ra-
gyogó sikerét, Szeged szabad királyi város
örömfeltámadását! Magyar nemzeti politika
örökdi ezentúl is az édes hazán, szerető né-
peddel boldogan!...*”

... Az 1889-es „Hiszekegy” után a régi
krónikás első útja „a belvárosi róm. kat. temp-
lom”-ba, a régi Szent Demeter-templomba,
vezet.

— A templom az áhitat érzelme — írja —
a legmagasztosabb földi érzélem boldogító tu-
data. A templomban a Mindenható örökdi
szelleme a benső áhitat fényében ragyog a ke-
resztények üdvére. Üdv és hit boldoggá tesz,
az istenség magas erejétől átszellemlő a gyar-
ló lény. Ez az Isten-háza már igen régi. 1749.
év óta hirdeti az istenség örökkévaló eszméjét,
a Mindenható uralmát a nagy alföldi város lel-
ki üdvének emelésére. Hit nélkül ember nincs,
vallás nélkül megszűnik a lény.

„Riporter” második állomása Krikkay
Gusztávnak „az evangélikus református temp-
lom — 1882-ben épült Schulek Frigyes műegye-
temi tanár gótstíliú tervezetében — s nemcsak
a szegedi, de a kiskundorozsmai, algyői, tápéi,
sándorfalvai, szőregi és deszki református hí-
vek lelki üdvének emelésére is szolgált.

Harmadik útja „a kálvária” és most így
hangzik a fényképfóhász: „a haza, a nagyvilág
könyöradományja 1879-ben új kápolnát emelt
a földi szenvedés isteni hatalmának; isteni
nagy szelleme, földi fájdalomnak benső fensé-
ge, kinteljes végzetének magasztos 1889-től ra-
gyog az emberiség boldogítására.”

— „A szegények háza” a Londoni-körúton
áll — vetíti elénk újabb képét a szerző — em-
berszerető szívek alkották a humanizmus há-
zát a munkaképtelenek, az elaggottak gondozá-
sára. Irgalmas népek sűrűnek benne. Paulai
Szent Vince, a rend alapítója; 1630-ban Páris-
ban hitküldetése volt. Ő alapítá az irgalmas
nővérek rendét az emberiség boldogítására.

A „közkórházba” délelőtt féltízkor lépett
be a régi krónikás.

— Forró nap heve — írja — lankasztá erő-
met. Ide pedig erő kell, látui az egészségügy
tudományos vezetését. Pozsonyi Iguác, régi
szegedi gentry 1810-ben vetette meg az alapját
10.000 váltó forinttal.

De „pereg a film”, már a „Dugonics-szobor”
előtt állunk.

Amerikai citromos készítmények

arozvek, krémek, olajok, puderek. Széplő elleni fényvédő szerek.

Retter Oszkárné kozmetikai intézete

Szeged, Dugonics-tér 11. I. em. Telefon 26-02. Arcopólya. Szépséghibák, szemölcsök, szőrszálak végleges eltávolítása. Fénykezelés.

Tanítványok kiképzése. Olcsó bérletdíj-szer.

Gondoljon egészségére!

Ha hatásosan védekezni akar a folyton változó — hol ködös, hol nyirkos — időjárás veszélyei ellen, tartson otthon állan-
dóan készenlétben

DIANA

sósorszeszt.

Megbízható első segítség a házbán.

Öblögesse szájüregét és torkát naponta minél többször ezzel a pompás háziszerez-
Igen jó hatású és kellemes megkönnyeb-
bülést okoz a légzőszervekben a Diana-
sósorszesz gyakori szolgálatása is.

Fájdalmak ellen borogatások, vagy be-
dörzsölések formájában nyújt gyors és
tartós enyhülést.

Mindenütt kapható!

— Ércbe öntött Szeged népe — hajtja meg
a fejét Krikkay Gusztáv — nagy fia emlékéül,
irodalmi érdemeid elismeréséül 1876-ban. Érc-
szobrod nevedről keresztelt helyen áll, fehér
márvány talapzaton, város büszkeségére, köl-
tői érdem díszére. *Ipsó*, a boldogult szobrász-
művész új életet öntött beléd, ércöleted viasko-
dik most már az idő fogával. Örökké látható
vagy szellemed hatalmában, a halhatatlanság
erejében. Halhatatlan nagy fia Szegednek, a né-
pies iskola megteremtője, leborulok előttd s
áldást kérek Istentől mennyei életedre.

... A soron következő képek „a honvédtiszti
pavillon”, a „belvárosi temető”, az 1846-ban lé-
tesült „kisdudó”, az „árvaház”, amelyet *Dáni*
Ferenc főispán lelkes szavára a város közön-
sége 1872 őszén alapított. De sietősen megint
új irányt vesz az útja, a „szülészeti és nőgyó-
gyászati korodá”-ba megy, amely 1884-ben lé-
tesült az anyák védelmére. Most soron van a
„főgimnázium” — *Bachó* Viktor műépítész ter-
ve — a „főreáliskola”, 1872. és 73-ban készült,
kétemeletes nagy épület, *Skálniczky* budapesti
építész szép terve szerint. A „királyi törvény-
szék”, a „kerületi esillagbörtön” is a fénykép-
albumba kerül, de aztán nagyon hirtelenül —
mintha csak „levegőre” kíváncsoznék az elfá-
radt riporter — a következő képben a híres
szegedi „Boszorkánysziget”-et mutatja be.

De, egy kis édesség is jól esik néha — gon-
dolhatta a kedves, régi krónikás — és a Bo-
szorkányszigetről nagyhirtelen bejött a város-
ba „a földi édességek tárházába”, „a cukrászdá-
ba”, amely a *Tóth*-féle „palota” földszintjén —
terjeszkedett... „Elegáns hely, telve csinnal,
sűrűn látogató közönséggel. Belluska cseveg
játssz kedvvel, beszédében csillog a jó gondolat.
*Ideát teremtve könyvemhez valót — vallja az
őszinte író — bizon, bizon mondom néha jól!*”
Ezután természetesen csak a „Szécheányi-tér” kö-
vetkeztetett, ahol „Szeged közönsége hullám-
zóra a kéts ros plátán fasorban. A torony fény-
örája azonban 9-et üt, kiki haza „nyugalom-
ra...”

De mégsem!... Nem lenne igazí, vérbeli
író, de főleg nem szegedi és magyar, ha nem
„ugrana” be egy pillanatra az esti kávéházba,
amelyet — amint írja — „*Grand Hotel Tisza*”-
nak nevezték el a jó magyarok. De ha már itt
van az ember, be kell néznie a „Városi Színház”-
ba is. „Impozáns épület — lelkesedik Krikkay
Gusztáv — Thalia fényes temploma. *Fellner* és